zbrojení v proudu, ve srozumění s určitým nepřítelem, nebo bez takovéhoto srozumění kdo dopustí se jakéhokoli jednání neb opomenutí proto, aby takovýmto dorozuměním, jednáním neb opomenutím zjednána byla rakousko-uherské moci válečné nebo válečnému vojsku s ní spojenému nějaká újma nebo nepříteli nějaká výhoda. Takováto jednání jsou: rozvrácení železnic, telegrafů, založením ohně na předmětech vojenských a pod. Trestem jest smrt provazem, po případě těžký žalář od 10 do 20 let (§§ 328 a 329 voj. z. tr.). Spoluviny ve zločinu tomto se dopouští ten, kdo jemu jakýmkoli způsobem nadržuje (úmyslným nezabráněním zločinného podniku, opomenutým oznámením). Trest: těžký žalář od 5 do 10, eventuelně do 20 let (§ 330 voj. z. tr.).

6. Prominutí trestu: Prominutí trestu při zločinu tomto má místo, jestliže některý spoluvinník lítostí pohnut jsa buďto sám zločinu zabrání, neb udá věc úřadu v době, kdy úřadu o tom ještě ničeho známo nebylo, a škoda může odvrácena býti (§ 331 voj. z. tr.).

7. Odměny na udání vyzvědačů: Kdo udá vyzvědače vrchnosti, nebo zmocněním se a zadržením zločince nebo jiným způsobem činu zamezí, dostává odměnu 200 zl., jakmile vojenským soudním úřadem (soudem) konstatována byla pravda udání neb zamezení onoho (nař. min. války ze dne 25. července 1866 ad C. K. č. 4297).

Výživa viz Alimentace.

Vzdání se.

I. Pojem.

Vzdání se jest dobrovolné zřeknutí se práva nabytého neb očekávaného. Vzdání se může býti bezpodmínečné nebo podmínečné dle toho, zdali bylo učiněno beze vší výhrady nebo pod výminkou, že nastane nebo nenastane určitá okolnost. Vzdání se může míti ten účinek, že dotyčné právo prostě pomíjí, nebo může se státi ve prospěch osoby třetí, tak že právo se všemi právními účinky svými přechází pak na tuto třetí osobu. Starší theorie definovala vzdání se jako projev vůle oprávněného, jímž se tento práva svého vzdává (srv. Seuffert. Pandecten I sv. § 90). Avšak projev vůle nestačí v četných případech k tomu, aby bylo lze mluviti o právoplatném vzdání se, tak na př. ke vzdání se práva vlastnického žádá se též vzdání se držby, ke vzdání se ve veřejných knihách zapsaných výmaz jejich, poněvadž, pokud dotyčné právo v knihách vězí, má se za to, že právně trvá (§ 469 o. o. z.).

Ke vzdání se pohledávky nestačí projev vůle sám o sobě, nýbrž jest z pravidla zapotřebí přijetí jeho a souhlasu zavázaného; podobně tomu jest i při vzdání se dědictví.

II. Vzdání se může se vyskytovati ve formách různých. Jest darováním, jestliže vzdávající se navzájem žádné náhrady nedostane. Velice zhusta bývá též podstatnou částí vyrovnání, poněvadž při něm z pravidla jedna nebo druhá strana určitých práv úplně nebo z části se zříká. Vzdání se může býti projeveno i ve formě posledního pořízení, ve formě odkazu prominutím dluhu.

III. Velice důležita jest otázka, zdali všeobecné vzdání se jest přípustno a platno. Rakouské právo vylučuje především všeobecné vzdání se námitek proti platnosti smlouvy (§ 937 o. o. z.); ovšem jest možno zříci se všech pohledávek, jež někomu proti spolukontrahentu příslušejí.

Takové všeobecné vzdání se může však účinky jeviti jen v těch mezích, pokud sahá vůle a prohlášení stran, nikoli v území naprosto nedohledném, jak římské právo správně praví: ne ulla exceptio objiceretur (l. 4 D. si quis caut. 2, 11).

IV. Vzdání se v jednotlivých oborech právních.

1. Vzdání se v materielním právu civilním:

a) Povšechně platí o vzdání se jednotlivých práv zásada, že ten, kdo zříká se práva očekávaného, skutečně připadlého nebo pochybného, aniž by je jinému řádně odstoupil nebo zavázanému s jeho svolením je prominul, nemá býti pokládán za dárce (§ 939 o. o. z.); ovšem bylo by tu darování, když zavázanému s jeho svolením nesporné nebo pochybné právo bezplatně se promine (§ 1381 o. o. z.).

b) Vzdání se v jednotlivých odvětvích civilního práva může se týkati předmětů velice různých; může se vztahovati jak na práva věcná (vlastnictví, držbu, služebnosti, zástavní právo a pod.) tak i na práva obligační. Zejména sluší se zmíniti o těchto případech zvláštních:

α) Vzdání se promlčení: Promlčení předem vzdáti se nelze, ovšem však lze se zříci provedení promlčení dokonaného (§ 1502 o. o. z., roz. ze dne 28. března 1859 č. 2486, sb. 759).

β) Vzdání se dědictví: Kdo může sám platně se svým dědickým právem nakládati, jest též oprávněn předem se ho zříci. Takové vzdání se působí i pro jeho potomky (§ 551 o. o. z.). Vzdání se připadlého dědictví nevztahuje se na pozůstalost teprve později na jevo vyšlou (roz. ze dne 8. února 1870 č. 1357, sb. 3702). Vzdání se připadlého dědictví ve prospěch určité osoby třetí jest darováním (roz. ze dne 17. března 1887 č. 2597, sb. 11.507). Byli-li všichni dědicové k dědictví povoláni bez určení podílů nebo všeobecným výrazem »rovným dílem«, a nemůže-li nebo nechce-li některý z dědiců svého dědického práva použíti, připadá uprázdněný podíl ostatním ustanoveným dědicům (§ 560 o. o. z.). Zásada tato platí i tenkráte, když některý z dědiců zemřel již před zůstavitelem (roz. ze dne 22. června 1859 č. 7116, sb. 820).

γ) Vzdání se práva na posloupnost ve fideikomis: Držitel fideikomisu může se pro sebe, nikoli však pro potomstvo, byť i zde ještě nebylo, svého práva vzdáti (§ 632 o. o. z.). Čekanec k nastoupení oprávněný může se práva svého vzdáti toliko ve prospěch nejbližšího čekance dalšího (roz. ze dne 19. prosince 1876 č. 14.850, sb. 6323).

2. Vzdání se v civilním řízení soudním: Každá strana může se zříci jak jednotlivých prostředků útočných neb obranných (opravných prostředků, důkazů), tak i vůbec všech námitek, resp. žalovaný může k žalobě submitovati a tím uznati, že, i když by mohl proti žalobě nějaké námitky podati, jich podati nechce, resp. že se jich chce vzdáti. Avšak i žalobce může vzhledem k námitkám žalovaného svého práva se vzdáti tím, že žalobu bezpodmínečně beze vší výhrady zpět vezme a ji obnoviti se nepokouší. Vzdá-li se jedna sporná strana opravných prostředků, důkazů, všech nebo některé námitky, není z pravidla zapotřebí ku přijetí tohoto vzdání se souhlasu strany druhé, nýbrž již tím, že vzdání se mlčky nebo výslovně bylo projeveno, vzniká druhé sporné straně právo. Vzdání se má v civilním procesním právu značný význam, jelikož jest povahy dispositivní a tudíž každé straně jest ponecháno o svoje zájmy se starati.

Ustanovení civilního řádu soudního o vzdání se opravných a průvodních prostředků v mnohém směru se značně odchylují od civilního práva procesního dříve platného.

a) Po skutečném předložení listiny může se dokazovatel vzdáti tohoto průvodního prostředku toliko se svolením odpůrcovým (§ 302 c. ř. s.), a rovněž může sice strana vzdáti se svědka, kterého navrhla, avšak odpůrce může žádati, aby svědek, jestliže se již dostavil k výslechu, přes toto vzdání byl vyslechnut, aneb aby se v jeho výslechu, jestliže se již byl započal, pokračovalo (§ 345 c. ř. s.).

b) Podobně může strana, která nabídla důkaz znalci, tohoto důkazu se vzdáti, avšak odpůrce může žádati, by nařízené provádění důkazu přes to bylo vykonáno, když buďto provádění již se započalo neb alespoň znalci ku provádění důkazu již k soudu se dostavili (§ 363 c. ř. s.).

c) Jestliže žalobce při prvním roku nebo při ústním přelíčení vzdá se vymáhaného nároku budiž žaloba k návrhu žalovaného rozsudkem zamítnuta na základě vzdání se. Vztahuje-li se vzdání toliko k jednomu z několika nároků v žalobě vymáhaných anebo k části nároku, může na základě tohoto vzdání k návrhu vynesen býti rozsudek částečný (§ 394 c. ř. s.).

d) Strany mohou se toho vzdáti, aby položen byl rok k ústnímu jednání o odvolání. Vzdání toto jest účinné, bylo-li výslovně prohlášeno stranami v odvolacím spise nebo v podání ku procesnímu soudu první instance nebo k odvolacímu soudu učiněném (§ 492 c. ř. s.).

e) § 598 c. ř. s. ustanovuje, že strany ani ve smlouvě o rozsudím ani jinou úmluvou nemohou toho se vzdáti, aby předpisů § 586 (odmítnutí rozhodčích), § 592 (vyhotovení rozhodčího výroku) a § 596 (žaloba na zrušení výroku rozhodčího) nebylo užíváno.

3. Exekuční řád v § 39 č. 6 ustanovuje, že exekuce má býti zdvižena a zároveň všechny úkony exekuční až dotud provedené mají býti zrušeny, když věřitel vůbec nebo na lhůtu, jež prozatím ještě neprošla, vzdal se výkonu exekuce povolené nebo když upustil od pokračování v řízení exekučním.

V. Právo trestní.

Trestní řízení musí býti zahájeno a provedeno i tenkráte, když poškozený k trestnímu řízení se nepřipojil, resp. trestního stihání pachatelova nežádá a všech svých nároků se vzdá; jedině v případech, kde zákon žádá zvláštní návrh poškozeného, resp. při obžalobě soukromé, může poškozený kdykoli, pokud rozsudek nebyl vynesen trestního stihání pachatele se zříci resp. svých nároků zcela nebo z části se vzdáti. O formě vzdání se trestní řád vůbec ničeho neustanovuje; vzdání se může tudíž býti projeveno výslovně nebo konkludentními činy, na př. tím, že v určené lhůtě návrh nebyl podán, že nebyly provedeny určité úkony procesuální, z jichž opomenutí se soudí, že soukromý žalobce od obžaloby ustoupil, dále nedostaví-li se žalobce ku hlavnímu přelíčení nebo prokáže-li žalovaný, že mu žalobce odpustil. Avšak i veřejný žalobce a obviněný mají právo jednotlivých opravných prostředků nebo procesných úkonů se vzdáti, pokud trestní řád to dopouští, na př. lze se vzdáti výslechu svědků, prostředků průvodních a opravných (opatření listin, přečtení jich při hlavním přelíčení, vzetí svědků pod přísahu, podání odporu), kdežto provádění předpisů trestního řádu nemohou se vůbec zříci, na př. nelze se vzdáti veřejnosti řízení, předsevzetí pokusu o smír při deliktech soukromých, obhájce před po-

rotou a pod. Vzdání se působí jen potud, pokud sahá právo vzdávajícího se. Je-li více obviněných, nemá vzdání se jednoho žádného vlivu na práva ostatních.

VI. Právo správní.

I v právu správním se všeobecně uznává možnost práv se vzdáti resp. vzdáti se jich provedení; tak zejména interesenti, kteří byvše předvoláni (třebas ediktálně) se k jednání nedostaví nebo žádných námitek dostavivše se nečiní, vzdávají se tím případných prostředkův opravných. Vzdání se má zvláště důležitý význam v právu horním. Horní úřady jsouce povolány chrániti důležité zájmy hornictví, jsou též povinny v případech vzdání se horních oprávnění učiniti vhodná opatření k zachování hor a k dalšímu jich provozování. Dle horního práva lze se vzdáti všech druhů horních oprávnění. Při těžířstvu může každý podílník odříci se svého podílu t. j. jeho se vzdáti, ve kterémžto případě pak připadá jeho podíl ostatním. Byly-li opuštěny revírní štoly, mohou býti za šetření předpisů platných pro prvotní jich propůjčení opět uděleny (§ 97 hor. z.). Prohlásí-li držitel hor, že se chce svých dolů nebo denních měr vzdáti, buďtež na základě tohoto prohlášení, k němuž musí býti přiložena listina o jich propůjčení, míry, neváznou-li na nich žádná břemena hypotekární, vymazány a veřejné knihy a mapy revírní v tom směru opraveny (§ 263 hor. z.).

Srv. též čl. Řízení vyzývací v právu vodním a Expropriace.

Vzdání se dědictví viz Právo dědické.

Vzduch.

Dle práva římského náleží ke každému pozemku též prostor vzduchový kolmo nad povrchem pozemku, pokud lidský vliv možný a má právně nějaký význam. Ve shodě s tím nařizuje § 297 o. o. z., že vzduchový sloup kolmo nad budovou jest přísiušenstvím budovy, ovšem že jen potud, pokud možno jej opanovati (rozh. ze dne 24. listopadu 1886 č. 13.438 sb. č. 11.270, ze dne 2. dubna 1873 č. 3067 sb. č. 4926). Držba sloupce vzduchového sáhá jen tak daleko, pokud se ho užije (roz. ze dno 28. září 1869 č. 10.518 sb. č. 3517). Každý vlastník pozemků jest tudíž oprávněn větve visící přes jeho prostor vzduchový oklestiti anebo jinak jich upotřebiti (§ 422 o. o. z.), neboť jakožto držitel prostoru vzduchového jest držitelem též toho, co přesahuje do prostoru tohoto (rozh. ze dne 5. ledna 1881 č. 13.981, sb. č. 9732). I požívateli přísluší toto právo k věcem přesahujícím do jeho prostoru vzduchového (rozh. ze dne 6. října 1869 č. 11.093 sb. č. 3527).

Zabavení (v řízení trestním).

I. Pojem.

Předměty, na nichž, neb jimiž byl spáchán čin trestní, neb které patrně pachatel zanechal na místě činu, vůbec pak předměty, jež mají obviněný neb svědkové za pravé seznati, aneb jež mohou posloužiti ku provedení důkazu, buďtež, byly-li nalezeny při ohledání neb domovní prohlídce soudcem seznamenány a zabaveny, t. j. odňaty a buď soudně uschovány aneb aspoň do soudního opatrování vzaty. K tomu konci vloží se věci takové buď do obálky pečetí soudní uzavřené, aneb se na nich učiní soudní znamení, by nemohly se jiné za ně podstrčiti neb vyměniti.

Jsou-li mezi věcmi zabavenými věci bohoslužbě zasvěcené, má soud o to pečovati, by byly od jiných věcí odděleny a náležitě uschovány (§§ 98 a 143 tr. ř.). Při domovní prohlídce mohou býti zabaveny i papíry. Ne-